
Joomla

Kreiranje moćnih i efikasnih sajtova

Uključuje Joomla 1.6

Ron Severdia i Kenet Krouder

Predgovor Luis Lendri

 kompiuter
biblioteka

O'REILLY®

Izdavač:

Vojvode Stepe 34, Beograd

Tel: 011/3096-966

e-mail: kombib@gmail.com

internet: www.kombib.rs

Urednik: Mihailo J. Šolajić

Za izdavača, direktor:

Mihailo J. Šolajić

Prevod: Goran Janačković

Lektura: Dragana Mijušković

Korice: Zvonko Aleksić

Slog : Zvonko Aleksić

Znak Kompjuter biblioteke:

Miloš Milosavljević

Štampa: „Svetlost” Čačak

CTP ploče: „Svetlost” Čačak

Tiraž: 500

Godina izdanja: 2010.

Broj knjige: 443

Izdanje: Prvo

ISBN: 978-86-7310-463-8

Using Joomla

by Ron Severdia and Kenneth Crowder

ISBN: 978-0-596-80494-7

Copyright © 2010 Ron Severdia and Kenneth Crowder. All rights reserved.

Published by O'Reilly Media, Inc., 1005 Gravenstein Highway North, Sebastopol, CA 95472.

All right reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any information storage retrieval system, without permission from the Publisher.

Autorizovani prevod sa engleskog jezika edicije u izdanju „O'Reilly Media, Inc”, Copyright © 2010.

Sva prava zadržana. Nije dozvoljeno da nijedan deo ove knjige bude reprodukovana ili snimljen na bilo koji način ili bilo kojim sredstvom, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje ili drugi sistem presnimavanja informacija, bez dozvole izdavača.

Zaštitni znaci

Kompjuter Biblioteka i „O'Reilly Media, Inc” su pokušali da u ovoj knjizi razgraniče sve zaštitne oznake od opisnih termina, prateći stil isticanja oznaka velikim slovima.

Autor i izdavač su učinili velike napore u pripremi ove knjige, čiji je sadržaj zasnovan na poslednjem (dostupnom) izdanju softvera. Delovi rukopisa su možda zasnovani na predizdanju softvera dobijenog od strane proizvođača. Autor i izdavač ne daju nikakve garancije u pogledu kompletnosti ili tačnosti navoda iz ove knjige, niti prihvataju ikakvu odgovornost za performanse ili gubitke, odnosno oštećenja nastala kao direktna ili indirektna posledica korišćenja informacija iz ove knjige.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

004.42:004.738.12(035)
004.4*24(035)

СЕВЕРДИА, РОН

Joomla : kreiranje moćnih i efikasnih sajtova : uključuje Joomla 1.6 /Ron Severdia i Kenet Krouder ; predgovor Luis Lendri ; [prevod Goran Janačković]. - 1. izd. - Beograd: Kompjuter biblioteka, 2010 (Čačak : Svetlost). - XXV, 382 str.: ilustr. ; 25 cm. - (Kompjuter biblioteka ; br. knj. 443)

Prevod dela: Using Joomla / by Ron Severdia and Kenneth Crowder. - Predgovor: str. XVII-XVIII. - Tiraž 500. - O autorima: str. XXIV. - Registrar.

ISBN 978-86-7310-463-8

1. Кроудер Кенет [аутор]

a) Веб презентације - Програмирање - Приручници

b) Системи за управљање садржајем - Приручници

COBISS.SR-ID 174227980

Kratki sadržaj

Pregled Joomla sistema	1
Osnove korišćenja.....	5
Pregled administratorskog panela	15
Globalno konfigurisanje	25
Priprema sadržaja vaše prezentacije.....	35
Kreiranje sadržaja	45
Meniji	79
Komponente.....	111
Moduli.....	123
Plug-in dodaci	137
Šabloni	151
Upravljanje korisnicima.....	173
Upravljanje multimedijalnim sadržajem.....	185
Jezici	195
Upravljanje ekstenzijama	207

Alati	213
Praktični deo: konvertovanje postojeće web prezentacije u Joomla sistem.....	223
Proširivanje stranice: preporučena rešenja.....	233
SEO i SEF.....	311
Bezbednost	321
Joomla 1.6 i nakon nje.....	331
Priključite se i vi	339
Instaliranje i proširivanje	345
Izbor odgovarajućih ekstenzija.....	357
Razvoj Joomla dodataka.....	361
Saveti i trikovi.....	365
INDEKS	371

Sadržaj

Poglavlje 1: Pregled Joomla sistema.....	1
Korišćenje sistema za upravljanje sadržajem: statički i dinamički pristup.....	1
Kratka istorija Joomla sistema za upravljanje sadržajem.....	1
Zbog čega otvoreni kod i GPL licenca?.....	2
Budućnost.....	2
Joomla 1.0.x: Kraj životnog ciklusa.....	3
Pregled poglavlja.....	3
Poglavlje 2: Osnove korišćenja.....	5
Brzi početak.....	5
Instaliranje Joomla sistema za korišćenje Fantastico biblioteke skriptova.....	6
Sistemski zahtevi.....	8
Dodavati ili ne probni sadržaj.....	9
Osnovna terminologija.....	10
Ono što vidi korisnik i ono što vidi administrator.....	10
Ekstenzije.....	10
Komponente.....	11
Moduli.....	11
Plug-in dodaci.....	11
Šabloni.....	11
Jezici.....	12
Sadržaj prezentacije.....	12
Sekcije, kategorije i članci.....	12
Pregled poglavlja.....	12
Poglavlje 3: Pregled administratorskog panela.....	15
Kontrolni panel.....	16
Administratorski meniji.....	17
Site padajući meni.....	17
Menus padajući meni.....	18
Content padajući meni.....	19
Components padajući meni.....	19
Extensions padajući meni.....	20
Tools padajući meni.....	21

Help padajući meni	21
Administratorki moduli	22
Glavna paleta sa alatkama.....	23
Filtriranje i prikazivanje članaka	23
Pregled poglavlja.....	23
Poglavlje 4: Globalno konfigurisanje	25
Site kartica.....	25
Podešavanja na nivou web prezentacije.....	25
Podešavanja vezana za metapodatke.....	26
Podešavanja vezana za prilagođavanje pretraživačima	27
System kartica	27
Podešavanja na nivou sistema	27
Podešavanja na nivou korisnika	28
Podešavanja vezana za medijalne sadržaje.....	28
Podešavanja vezana za otkrivanje grešaka	30
<i>Podešavanja vezana za keš.....</i>	<i>30</i>
Podešavanja definisana na nivou sesije.....	30
Server kartica.....	30
Podešavanja vezana za server	31
Lokalna podešavanja	31
Podešavanja vezana za FTP protokol.....	31
Podešavanja vezana za bazu podataka	32
Podešavanja vezana za elektronsku poštu.....	32
Pregled poglavlja.....	33
Poglavlje 5: Priprema sadržaja vaše prezentacije	35
Planiranje, kreiranje i organizovanje sadržaja.....	35
Sekcije, kategorije i članci.....	35
Upravljanje sekcijama	36
Kreiranje sekcija.....	36
Objavljivanje i uklanjanje sekcija.....	37
Kopiranje sekcija	38
Upravljanje kategorijama	39
Kreiranje kategorija.....	40
Objavljivanje i uklanjanje kategorija.....	40
Kopiranje kategorija.....	42
Pomeranje kategorija	43
Nekategorisane sekcije i kategorije.....	43
Pregled poglavlja	44
Poglavlje 6: Kreiranje sadržaja	45
Članci kao gradivni blokovi.....	45
Kreiranje članaka.....	46
WYSIWYG editor	47
Podešavanje članaka	49
Objavljivanje i uklanjanje članka.....	50
Objavljivanje ili uklanjanje na osnovu definisanog rasporeda.....	51

Parametri vezani za članke	53
Hijerarhija parametara članaka	53
Globalni parametri članaka	54
Osnovni parametri članaka.....	56
Napredni parametri članaka	57
Funkcije stranice: Print PDF, Email to a Friend i Print Page	60
Sprečavanje uklanjanja koda van editora	60
Globalna provera	62
Article Manager – filtriranje i uređivanje članaka	63
Filtriranje članaka.....	63
Definisanje redosleda članaka.....	64
Privilegije	65
Privilegije na nivou sekcije	65
Privilegije na nivou kategorije	65
Privilegije na nivou članka	66
Arhiviranje članaka.....	66
Arhiviranje pojedinačnog članka	66
Dearhiviranje članaka	67
Potpuno uklanjanje članaka	67
Uklanjanje pojedinačnog članka.....	67
Restauriranje uklonjenih članaka	67
Trajno uklanjanje članaka prebačenih u korpu.....	68
Front Page Manager alat.....	69
Definisanje redosleda članaka na početnoj stranici	71
Uklanjanje članaka sa početne stranice.....	72
Editovanje na korisničkoj i administratorskoj strani	72
Editovanje članka u korisničkom delu	72
Postavljanje sadržaja u korisničkom delu prezentacije	73
Postavljanje novog članka u korisničkom delu prezentacije	75
Postavljanje novog web linka u korisničkom delu prezentacije.....	75
Pregled poglavlja.....	77
Poglavlje 7: Meniji	79
Struktura menija i struktura sadržaja.....	79
Menu Manager alat.....	80
Menu Item Manager: tipovi stavki menija, upravljanje rasporedom	82
Parametri stavki menija	90
Detalji vezani za stavke menija	90
Osnovni parametri.....	92
Napredni parametri	93
Parametri vezani za komponente	94
Parametri na nivou sistema	97
Menu modul: parametri	98
Parametri modula	99
Napredni parametri.....	101
Ostali parametri	101
Menu modul: podeljeni meniji	102

Ugrađena mapa prezentacije.....	105
Kreiranje mape prezentacije.....	105
Dodavanje mape prezentacije u članak korišćenjem Content—Load Module dodatka.....	106
Korišćenje ItemID vrednosti prilikom kreiranja internih linkova.....	106
Menu Trash.....	107
Restauriranje stavki menija.....	107
Trajno uklanjanje stavki menija.....	107
Pregled poglavlja.....	108
Poglavlje 8: Komponente	111
Proširivanje Joomla sistema pomoću ekstenzija i problem kompatibilnosti.....	111
Ugrađene komponente: baneri, kontakti, nove vesti, ankete, pretraživanje i web linkovi.....	112
Baneri.....	112
Categories.....	112
Klijenti.....	112
Baneri.....	112
Kontakti.....	113
Prikazivanje vesti.....	114
Ankete.....	116
Pretraživanje.....	117
Web linkovi.....	118
Pregled ostalih ugrađenih komponenti (Extension Manager).....	119
Komponente nezavisnih proizvođača softvera: kako ih instalirati?.....	121
Pregled poglavlja.....	122
Poglavlje 9: Moduli	123
Upravljanje modulima.....	123
Ugrađeni moduli u korisničkom delu.....	123
Moduli vezani za članke.....	124
Moduli vezani za komponente.....	125
Moduli vezani za feed poruke.....	125
Moduli vezani za korisnike.....	125
Ostali moduli.....	125
Kreiranje modula.....	126
Dodeljivanje modula.....	126
Kopiranje modula.....	128
Uklanjanje modula.....	128
Pomeranje modula.....	128
Kreiranje modula vezanog za meni.....	128
Kreiranje proizvoljnog HTML modula.....	130
Ugrađeni administratorski moduli.....	131
Navigacioni moduli.....	131
Moduli vezani za korisnike.....	132
Moduli vezani za vesti.....	132
Ostali moduli.....	132
Prikazivanje modula u okviru članka.....	133

Instaliranje dodatnih modula nezavisnih autora softvera.....	134
Prikazivanje svih pozicija modula.....	135
Pregled poglavlja.....	135
Poglavlje 10: Plug-in dodaci	137
Upravljanje dodacima.....	137
Tipovi plug-in dodataka	138
Ugrađeni plug-in dodaci.....	141
Dodaci nezavisnih proizvođača softvera: kako instalirati dodatke	149
Pregled poglavlja.....	150
Poglavlje 11: Šabloni	151
Upravljanje šablonima.....	151
Instaliranje i korišćenje šablona	152
Instaliranje datoteke koja sadrži šablon	152
Postavljanje datoteka šablona na server.....	154
Uklanjanje šablona	155
Korišćenje podrazumevanog šablona.....	157
Definisanje šablona za specifične sekcije prezentacije.....	157
Struktura Template foldera.....	158
Editovanje šablona	159
Editovanje šablona korišćenjem Template Manager alata.....	159
Editovanje šablona korišćenjem eksternog editora.....	161
Dodavanje slika.....	161
Struktura datoteke šablona	162
JDOC naredbe	165
Uslovi u šablonima	166
Podešavanje pojedinačnih modula	167
Parametri šablona.....	168
Predefinisanje šablona (MVC)	171
Pregled poglavlja.....	172
Poglavlje 12: Upravljanje korisnicima.....	173
User Manager alat	173
Dodavanje i editovanje korisnika	175
Detalji vezani za korisnika.....	176
Parametri.....	177
Informacije o kontaktu.....	177
Registrowanje korisnika	178
Modul za prijavljivanje	178
Kreiranje naloga	179
Zaboravili ste šifru?.....	179
Zaboravili ste korisničko ime?	180
Obnavljanje administratorske šifre	180
Lakši način	181
Teži način	181
Privilegije na nivou korisnika	181
Pregled poglavlja.....	183

Poglavlje 13: Upravljanje multimedijalnim sadržajem	185
Media Manager alat.....	185
Pregledanje i upravljanje multimedijalnim sadržajem	185
Postavljanje na server i uklanjanje multimedijalnog sadržaja	186
Postavljanje multimedijalnih datoteka na server.....	186
Uklanjanje multimedijalnog sadržaja sa servera	189
Korišćenje multimedijalnih sadržaja u člancima	189
Dodavanje slike.....	190
Promena slike.....	191
Uklanjanje slike	192
Pregled poglavlja.....	193
Poglavlje 14: Jezici	195
Language Manager.....	195
Pronalaženje i instaliranje jezičke podrške.....	196
Instaliranje podrške za dodatne jezike.....	196
Definisanje jezičkog paketa za prezentaciju ili administratorski deo	196
Definisanje jezičkog paketa za pojedinačnog korisnika	199
Kreiranje jezičkog paketa	200
Ostale opcije vezane za jezike.....	204
Joom!Fish dodatak	205
Pregled poglavlja.....	206
Poglavlje 15: Upravljanje ekstenzijama	207
Instaliranje ekstenzija.....	207
Postavljanje datoteke paketa na server.....	207
Instaliranje ekstenzije iz direktorijuma	208
Instaliranje ekstenzije sa URL adrese	209
Otkrivanje i uklanjanje problema.....	209
Deinstaliranje ekstenzija	210
Ažuriranje ekstenzija	210
Pregled poglavlja.....	211
Poglavlje 16: Alati	213
Globalna provera	213
Uklanjanje sadržaja iz keša	214
Čišćenje keša nakon isteka određenog vremena.....	215
Čitanje/pisanje privatnih poruka	217
Pisanje privatnih poruka.....	217
Očitavanje privatnih poruka	218
Konfigurisanje vezano za privatne poruke	219
Slanje grupne pošte.....	220
Sistemske informacije	222
Pregled poglavlja.....	222

Poglavlje 17: Praktični deo: konvertovanje postojeće web prezentacije u Joomla sistem	223
Projektovanje vaše web prezentacije.....	223
Definisanje zona u vašem projektu.....	223
Priprema HTML i CSS dokumenata	225
Opis praktičnih aktivnosti.....	227
Unos Joomla tagova	227
Definisanje XML datoteke šablona.....	229
Postavljanje šablona na server.....	230
Pregled poglavlja.....	231
Poglavlje 18: Proširivanje stranice: preporučena rešenja.	233
Elektronska trgovina: Postavljanje jednostavne mrežne prodavnice korišćenjem VirtueMart ekstenzije	233
Izlog prodavnice.....	234
Administratorski deo	237
Definisanje kategorije proizvoda	238
Dodavanje novog proizvoda.....	240
Ostale ekstenzije vezane za elektronsku trgovinu.....	242
Blog: ugrađena funkcionalnost vezana za kreiranje blogova.....	242
Kalendari i upravljanje događajima: upravljanje i prikazivanje kalendara na mreži korišćenjem JCal Pro ekstenzije	243
Kreiranje kalendara	244
Kreiranje Calendar stavke menija.....	245
Definisanje kategorija događaja.....	246
Dodavanje događaja	247
Dodavanje mini-kalendara	248
Forme: kreiranje specifičnih formi za prikupljanje i čuvanje informacija pomoću bForms ekstenzije	250
Tipovi polja	251
Submit akcije.....	253
Raspored elemenata.....	255
Završna razmatranja	255
Ostale ekstenzije vezane za kreiranje formi	255
Foto galerija: podešavanje mrežno dostupne galerije korišćenjem Phoca ekstenzije.....	255
Definisanje pojedinačne kategorije	259
Postavljanje slike na server.....	260
Ostale ekstenzije vezane za kreiranje foto-galerije	260
Biblioteka dokumenata: definisanje mrežno dostupnog skladišta dokumenata korišćenjem RokDownloads ekstenzije	261
Kreiranje foldera.....	261
Postavljanje datoteke.....	262
Kreiranje linka u meniju	263
Lista najnovijih datoteka.....	264
Ostale ekstenzije vezane za kreiranje biblioteke dokumenata	266
Receznije: kreiranje mrežnog sistema za recenziranje korišćenjem JReviews Express ekstenzije.....	266

Podešavanje sekcija i kategorija za recenziranje u Joomla sistemu	266
Definisanje kriterijuma za ocenjivanje proizvoda	267
Definisanje kategorije za recenziranje pomoću JReviews ekstenzije	268
Receznije korisnika u korisničkom delu vaše web prezentacije.....	269
Opcije vezane za konfigurisanje i pristup	270
Ostale ekstenzije koje omogućavaju postavljanje korisničkih recenzija	271
Formiranje mrežne zajednice: Proširivanje korisničkih profila i funkcija korišćenjem Community Builder ekstenzije	272
Kreiranje liste korisnika	273
Dodavanje kartice profila	274
Dodavanje polja profila	275
Ostale ekstenzije vezane za kreiranje mrežne zajednice.....	280
Podkasting: Realizovanje podkastova na vašoj web prezentaciji i iTunes pomoću Podcast Suite ekstenzije.....	280
Na koji način funkcioniše podkast	280
Podešavanje Podcast Suite ekstenzije	280
Definisanje Podcast kategorije	283
Kreiranje Podcast stavke menija.....	283
Postavljanje na server podkast audio datoteke	284
Objavljivanje vašeg podkasta.....	285
Podešavanje vašeg iTunes kanala.....	286
Dodatni elementi.....	287
Ostale ekstenzije vezane za podkasting.....	287
Diskusioni form: Podešavanje integrisanog diskusionog foruma pomoću Kunena ekstenzije.....	287
Sinhronizovanje korisnika.....	290
Kreiranje linka u meniju za vaš forum.....	290
Definisanje kategorija foruma.....	290
Definisanje moderatora foruma	292
Integracija.....	293
Ostale ekstenzije vezane za diskusione forume	294
Bekapovanje i migracija: Bekapovanje i migracija vaše web prezentacije korišćenjem JoomlaPack ekstenzije	294
Upoznavanje sa korisničkim interfejsom	295
Bekapovanje vaše web prezentacije.....	296
Restauriranje vaše web prezentacije	296
Ali stanite, ima još mnogo toga!.....	297
JoomlaPack: eXtract Wizard	297
JoomlaPack Remote.....	298
Završna razmatranja	298
Ostale ekstenzije vezane za bekapovanje i migraciju.....	298
Napredno pretraživanje: Napredno pretraživanje web prezentacije korišćenjem JXtended Finder ekstenzije	299
Podešavanje filtera za pretraživanje	300
Dodavanje polja za pretraživanje.....	301
Opcije vezane za pretraživanje	302
Reindeksiranje sadržaja	303

Ostale ekstenzije vezane za pretraživanje sadržaja.....	303
Tagovanje sadržaja: Organizovanje i povezivanje srodnog sadržaja korišćenjem JXtended Labels ekstenzije	303
Planiranje i kreiranje vaših obeležja	304
Definisanje obeležja za članke	305
Kreiranje oblaka tagova	305
Ostale ekstenzije vezane za tagovanje	306
Komentari: Omogućavanje korisničkih komentara pomoću JXtended Comments ekstenzije.....	306
Ostale ekstenzije vezane za postavljanje komentara	309
Pregled poglavlja.....	309
Poglavlje 19: SEO i SEF.....	311
Šta je SEO i SEF?.....	311
Optimizovanje stranice za internet pretraživače.....	311
URL adrese prilagođene pretraživačima	312
Blokiranje internet pretraživača	313
Smanjivanje ranga vaše stranice.....	314
Ključne reči i metapodaci	314
URL adrese prilagođene pretraživačima i samostalno kreiranje URL adresa.....	316
Stanice sa porukama o greškama.....	317
SEO i SEF resursi	318
Pregled poglavlja.....	319
Poglavlje 20: Bezbednost	321
Značaj bezbednosti i JSST tim.....	321
Najbolja iskustva	321
Redovno ažurirajte Joomla sistem.....	322
Prijavite se na Security Update	322
Redovno bekapujte web prezentaciju	322
Redovno pratite ranjivosti koje se javljaju u Joomla sistemu	323
Deinstalirajte i uklonite ekstenzije koje ne koristite.....	323
Koristite jake šifre	323
Kreirajte novog Super Administrator korisnika.....	324
Ne koristite jos_ kao prefiks baze podataka.....	325
Šifre baze podataka i Super Administator naloga ne smeju biti iste	325
Vodite računa prilikom definisanja korisničkih privilegija	325
Help→System Info kartice	326
System Info kartica.....	326
PHP Settings kartica	326
Configuration File kartica	326
Directory Permissions kartica.....	327
PHP Information kartica	327
Nemojte da koristite PHP 4.....	327
Registerovanje globalnih podešavanja	328
.htaccess datoteka	328
Sprečite pregledanje sadržaja direktorijuma	328
Sperčite direktno pregledanje XML datoteka na Webu.....	328

URL adrese prilagođene pretraživanju.....	329
robots.txt datoteka.....	329
Privilegije koje se definišu na nivou direktorijuma.....	329
Redovno bekapujte svoju web prezentaciju	330
Dodatne informacije.....	330
Pregled poglavlja.....	330
Poglavlje 21: Joomla 1.6 i nakon nje	331
Novine i poboljšanja.....	331
Upravljanje člancima	331
Upravljanje ekstenzijama.....	332
Upravljanje menijima	333
Poboljšanja interfejsa.....	333
ACL i korisničke privilegije.....	334
Ostala poboljšanja.....	337
Kompatibilnost ekstenzija.....	337
Prelazak na Joomla 1.6 verziju	338
Pregled poglavlja.....	338
Poglavlje 22: Priključite se i vi	339
Kreiranje ili prevođenje tutorijala ili dokumentacije	339
Testiranje ili dodavanje komentara u Issue Report.....	339
Razvoj ekstenzije ili šablona	341
Pridruživanje Joomla radnoj grupi.....	341
Pomaganje u organizovanju Joomla događaja	342
Dajte svoj doprinos na drugi način	343
Pregled poglavlja.....	343
Dodatak A: Instaliranje i proširivanje	345
Zahtevi.....	345
Podešavanje baze podataka.....	346
FTP (File Transfer Protocol)	348
Web instaler.....	349
Lokalni web serveri	354
Prelazak na noviju verziju	355
Dodatak B: Izbor odgovarajućih ekstenzija	357
Koja ekstenzija je prava za mene?	357
Zbog čega želim ekstenziju?.....	357
Šta drugi misle o konkretnoj ekstenziji?	357
Da li želite da platite za određenu ekstenziju?	358
Licenca.....	358
Da li je bezbedno koristiti ekstenzije?	359
Postoji li podrška, ukoliko je to neophodno?	359
Da li je ekstenzija zaštićena?	360
Gde se mogu pronaći ekstenzije korišćene u ovoj knjizi?.....	360

Dodatak C: Razvoj Joomla dodatka.....	361
Joomla radni okvir	361
JDatabase primer	362
JRequest primer.....	363
JDocument primer.....	363
Značajne adrese	364
Dodatak D: Saveti i trikovi	365
Kako utvrditi da li web prezentacija koristi Joomla sistem.....	365
Generator meta tag.....	365
/administrator	366
tp=1.....	366
Provera podrazumevanog Joomla šablona	366
Pregledanje osnovne XML datoteke.....	366
Pregledanje robots.txt datoteke	367
Pregledanje configuration.php-dist datoteke.....	367
Šta predstavlja Key Reference parametar?.....	368
Prikazivanje oblasti komponente bez modula	369
INDEKS	371

Predgovor

Prisustvo na Webu je za svaku organizaciju najjednostavniji način za povećavanje interakcije sa javnošću. Pre četiri godine niko nije mogao da predvidi izuzetan uspeh Joomla projekta. Danas, Joomla je poznata platforma koja se stalno razvija, na kojoj je zasnovana multimilionska ekonomija, a koriste je i hobisti i profesionalni programeri. U poslednje dve i po godine preuzeta je više od 12 miliona puta, ima stotine hiljada registrovanih korisnika na forumima, a hiljade profesionalaca živi od svakodnevnog rada u Joomla okruženju, što je dovoljna potvrda o tome koliko Joomla može da vam bude od koristi.

Korišćenje Joomla sistema za upravljanje web sadržajem omogućava vam da brzo napredujete u okruženju u kome su jaki, pasionirani i brižni korisnici. Joomla zajednica je velika i raznolika, članovi su uvek željni da pruže pomoć drugim korisnicima. Veoma je važno i korisno biti deo grupe, kako biste imali mogućnost da pomažete drugima i poboljšavate Joomla okruženje koje će moći da koriste svi na Webu. U ovoj knjizi, dva najsposobnija i najposvećenija člana Joomla zajednice upoznaju vas sa postupkom kreiranja Joomla web prezentacije. Imao sam čast da godinama saradujem sa Ronovim i Kenovim prijateljima i kolegama, tako da sam veoma srećan što su odlučili da podelu svoje iskustvo sa vama u ovoj knjizi.

Joomla kao platforma se može koristiti za razvoj različitog web sadržaja. Postoje određene specifičnosti kojima se odlikuje, ali nemojte da vas niko ubeđuje da Joomla ne može da se koristi za vašu web stranicu zbog određenih nedostataka. Fleksibilnost je jedna od ključnih karakteristika, a ona se ugrađuje u softver koji kreiramo. Postoji veliki broj prepakovanih proširenja u našem direktorijumu sa proširenjima (<http://extensions.joomla.org>), na osnovu kojih možete da proširite Joomla mogućnosti na razne načine. U jednom od najboljih poglavlja u ovoj knjizi, Ron i Ken su opisali neke standardne zahteve i popularna proširenja koja vam pomažu da ispunite vaše zahteve.

Kako budete napredovali u Joomla svetu, zapamtite da su članovi zajednice uvek spremni da vam pomognu. Ukoliko ste zainteresovani za nešto, postoje uvek ljudi koji će biti spremni da vam pomognu u učenju.

Broj ljudi koji postavljaju pitanja i odgovaraju na njih na našim forumima (koje možete pronaći na adresi <http://forum.joomla.org>) svakim danom je sve veći. Nezavisno od toga što neki problem ne možete samostalno da rešite, budite sigurni da postoje stotine, ako ne i hiljade ljudi u našoj zajednici koji žele da vam priteknu u pomoć. Pored toga, Joomla korisničke grupe postoje širom planete, tako da pronalaženje rešenja u zajednici može da se

sastoji od jednostavnog lociranja vama najbliže grupe i upoznavanja Joomla korisnika u vašoj oblasti.

Neki od vas nisu zainteresovani da ulože veći napor, a mi to u potpunosti razumemo. Širom sveta postoje kompanije koje su specijalizovane za kreiranje specijalnih dodataka ili projektovanje šablona na osnovu vaših zahteva. Pronalaženje kompanije ili konsultanta može vam pomoći realizujete svoje web snove na način koji nije mnogo složeniji od posete našeg direktorijuma sa resursima (<http://resources.joomla.org>). Ne postoji jednostavna lista proizvoda ili servisa koji će omogućiti da vaša web stranica bude bolja, a veliki broj profesionalaca u Joomla zajednici spreman je da vam pomogne na osnovu svog prethodnog iskustva.

Iako je gotovo nemoguće predvideti u kom pravcu će se razvijati softverski projekti koje razvijaju mrežne zajednice, sigurni smo da će Joomla sistem za upravljanje sadržajem evaluirati zajedno sa ostalim web sadržajem. Prelazeći na sledeću verziju Joomla sistema, sve veći naglasak stavlja se na to da se Joomla tretira kao platforma. Kreiranje web sadržaja izvan Joomla sistema biće sve više povezano sa razvojem jezgra ove platforme, tako da će biti neophodno manje ekstenzija za rukovanje specifičnim zadacima. Veoma pristupačan i intuitivan korisnički interfejs će postati još precizniji kada se radi o izvršavanju opštih zadataka. Međutim, verovatno najveća promena dogodiće se prilikom proširivanja i pojednostavlivanja procesa kreiranja interaktivnih web aplikacija na Joomla platformi. Joomla sistem vidimo kao web platformu koja se standardizuje i želimo da obezbedimo sve neophodne alate koji će omogućiti ostvarivanje zacrtanog cilja.

Iako smo izuzetno ponosni na to dokle je u razvoju stigao ovaj softverski projekat u poslednje četiri godine, shvatamo da je još mnogo toga ostalo da se uradi. Nastavićemo sa svojom misijom obezbeđivanja veoma moćne i fleksibilne platforme za mrežni interaktivni timski rad i objavljivanje sadržaja i u bliskoj budućnosti. Bilo da se radi o velikoj poslovnoj web prezentaciji ili o učenju nečeg sasvim novog i interesantnog, znamo da ćete u Joomla platformi pronaći ono što vas interesuje. Način na koji su Ron i Ken napisali ovu knjigu omogućava vam da ovladate kreiranjem i upravljanjem Joomla web prezentacijama u veoma kratkom roku, čudeći se što to niste i ranije radili na takav način.

Luis Lendri (Louis Landry) je glavni arhitekta Joomla 1.5 verzije i Joomla radnog okvira. Kao razvojni koordinator Joomla projekta, Luis je pomogao kreiranje izuzetno savremenog PHP aplikacionog okvira, koji poboljšava Joomla 1.5 sistem, i koji je fokusiran na buduća istraživanja i razvoj.

Luis je postao inženjer računarske tehnike na Tehničkom univerzitetu Luizijana (Louisiana Tech University). Njegovo iskustvo sa računarima datira još od 286 računara i programskog jezika Bezik (Basic). Luis je programirao na više programskih jezika, od x86 assemblera do interpretatorskih jezika, kao što je Java, i jezika za kreiranje skriptova, kao što je PHP. Osnivač je i član tima za robotiku na Luizijana univerzitetu.

Jedan je od tri autora JXtended, GPL ekstenzija za Joomla sistem.

Uvodne napomene

Dobrodošli u Joomla sistem za upravljanje sadržajem! Ukoliko do sada niste imali priliku da koristite sisteme za upravljanje sadržajem, ili ste početnik kada se radi o kreiranju web prezentacija, ova knjiga će vam pomoći da to započnete odmah. Sve što vam je neophodno je osnovno razumevanje HTML i CSS koda, kako biste kreirali web prezentacije vrhunskog kvaliteta, odnosno moćne web aplikacije. Bilo da ste web dizajner ili iskusni programer, ova knjiga će vam biti od pomoći prilikom upoznavanja jednog od najpopularnijih sistema za upravljanje sadržajem koji danas postoji.

Kome je namenjena (a kome nije) ova knjiga

Da li je od vas ikada neko zahtevao da napravite web prezentaciju u kratkom vremenskom intervalu? Da li želite da uživate u blagodetima sistema za upravljanje sadržajem tako što ćete konvertovati postojeću web prezentaciju? Imate li klijenta kome je neophodna web prezentacija sa brojnim funkcionalnostima koje su namenjene korisnicima web prezentacije? Ukoliko je sve to istinito, ili ukoliko samo želite da znate nešto više o nekom “Joomla sistemu” o kome svi pričaju, ovo je knjiga namenjena upravo vama.

Iako mi smatramo da je Joomla sistem koji mogu da koriste svi, ukoliko ste programer koji želi da kreira ekstenzije ili proširuje i razvija Joomla radni okvir, ova knjiga nije za vas.

Kako je organizovana ova knjiga

Svako Poglavlje ove knjige analizira određene funkcionalnosti Joomla sistema na najjednostavniji mogući način:

Poglavlje 1: Pregled

Saznaćete nešto više o Joomla sistemu za upravljanje sadržajem, istoriji ovog sistema i onome što možete da očekujete u budućnosti.

Poglavlje 2: Osnove korišćenja

Instaliraćete Joomla sistem za nekoliko minuta i upoznaćete se sa osnovnim konceptima.

Poglavlje 3: Pregled Administrator panela

Naučićete osnove administratorskog dela sistema.

Poglavlje 4: Globalno konfigurisanje

Upoznaćete se sa osnovnim konfiguracionim opcijama koje vam stoje na raspolaganju, odnosno kako one utiču na funkcionisanje vaše web prezentacije.

Poglavlje 5: Priprema sadržaja vaše prezentacije

Saznaćete koji su osnovni Joomla koncepti, odnosno kako oni mogu da vam pomognu da na najbolji način isprojektujete vašu web prezentaciju.

Poglavlje 6: Kreiranje sadržaja

Detaljno je prikazano kako se kreira, upravlja i prikazuje sadržaj u okviru Joomla sistema.

Poglavlje 7: Meniji

Meniji su osnova strukture web prezentacije. Naučite da na najbolji način upravljate rasporedima elemenata i koristite različite navigacione stilove.

Poglavlje 8: Komponente

Utvrđite komponente koje su ugrađene u sistem, odnosno na koji način možete da proširite funkcionalnosti Joomla sistema pomoću dodataka nezavisnih autora softvera.

Poglavlje 9: Moduli

Opisano je kako se upravlja modulima i kako se oni prikazuju.

Poglavlje 10: Plug-in dodaci

Opisana je moć plug-in dodataka i različiti tipovi dodataka.

Poglavlje 11: Šabloni

Veoma je jednostavno da kreirate web prezentaciju profesionalnog izgleda, i u ovom poglavlju saznaćete osnove vezane za kreiranje šablona.

Poglavlje 12: Upravljanje korisnicima

Naučićete kako da upravljate korisnicima i korisničkim privilegijama na vašoj web prezentaciji.

Poglavlje 13: Upravljanje multimedijalnim sadržajem

U Joomla sistemu, veoma jednostavno ćete upravljati multimedijalnim datotekama, kao što su slike i Flash.

Poglavlje 14: Jezici

Naučićete kako se u Joomla prezentaciji koriste jezički dodaci.

Poglavlje 15: Upravljanje ekstenzijama

Koristićete Extension Manager, utvrditi kako da pomoću ovog alata instalirate, uklanjanje i ažurirate ekstenzije.

Poglavlje 16: Alati

Nekoliko alata je uključeno u Joomla sistem. Naučićete kako ih možete koristiti za jednostavnije održavanje vaše web prezentacije.

Poglavlje 17: Praktični deo: kreiranje Joomla stranice

Ukoliko imate postojeću web prezentaciju i želite da je konvertujete u Joomla sistem, u ovom poglavlju je detaljno opisan proces konvertovanja.

Poglavlje 18: Proširivanje stranice: preporučena rešenja

Korišćenjem mrežne prodavnice za kućne ljubimce, instaliraćete različita rešenja – mrežnu foto-galeriju, mrežni kaneldar i još mnogo toga.

Poglavlje 19: SEO i SEF

Korišćenjem ugrađenih SEO/SEF funkcionalnosti Joomla sistema i najboljih iskustava iz prakse, možete jednostavno da poboljšate rang vaše web prezentacije.

Poglavlje 20: Bezbednost

Naučićete kako da održavate bezbednost svoje web prezentacije.

Poglavlje 21: Joomla 1.6 i nakon nje

Sa Joomla 1.6 verzijom koja je na vidiku pogledajte šta sve imate na raspolaganju, šta vam može biti od koristi, odnosno kako da obavite migraciju.

Poglavlje 22: Priključite se i vi

Saznaćete kako da postanete deo Joomla zajednice, odnosno kako možete da doprinesete razvoju ovog sistema.

Dodatak A: Instaliranje i proširivanje

Ukoliko vam prva dva poglavlja nisu dovoljna za ono što vam je neophodno, na različite načine možete da instalirate i ažurirate Joomla sistem.

Dodatak B: Izbor odgovarajućih ekstenzija

Pomoći ćemo vam da se snađete među hiljadama raspoloživih opcija da biste pronašli one ekstenzije koje na najbolji način ispunjavaju vaše potrebe.

Dodatak C: Joomla razvoj

Ukoliko ste programer ili želite da razvijate dodatke za Joomla platformu, u ovom poglavlju ćete pronaći primere vezane za elemente Joomla radnog okvira, kao i neke vredne resurse.

Dodatak D: Saveti i trikovi

U okviru ove knjige dajemo vam savete vezane za Joomla sistem. Ovo Poglavlje sadrži neke od saveta koji se ne uklapaju u ostala poglavlja, ali su veoma značajni za potpuno korišćenje Joomla sistema.

Konvencije korišćene u ovoj knjizi

Sledeće tipografske konvencije koriste se u ovoj knjizi:

Italic font

Ukazuje na nove termine, nazive datoteka i ekstenzije datoteka.

Font sa konstantnom širinom svih karaktera

Koristi se za kod programa.

Ova ikona označava savet, sugestiju ili generalnu napomenu.

Ova ikona ukazuje opomenu ili upozorenje.

Korišćenje primera

Ova knjiga ima cilj da vam pomogne da obavite određeni posao. Uopšteno rečeno, kod iz ove knjige možete da koristite u svojim programima i dokumentaciji. Ne morate da kontaktirate autore za dozvolu, osim ukoliko ne reprodukujete značajan deo koda. Na primer, ukolik opišete program koji koristi nekoliko delova koda iz ove knjige, nije neophodno da zahtevate dozvolu za to. Prodavanje ili distribuiranje CD-ROM diska sa primerima iz O'Reilly knjiga zahteva dozvolu. Odgovor na pitanje citiranjem ove knjige i navođenjem primera koda ne zahteva dozvolu. Cenimo ukoliko nas citirate, ali to nije neophodno. Citiranje obično podrazumeva naziv knjige, ime i prezime autora, naziv izdavača i ISBN. Na primer, "Using Joomla, Ron Severdia and Kenneth Crowder. Copyright 2010 Ron Severdia and Kenneth Crowder, 978-0-596-80494-7". Ukoliko smatrate da korišćenje primera navedenih u ovoj knjizi nije u skladu sa prethodno navedenim dozvolama, slobodno nam pošaljite poruku na adresu permissions@oreilly.com.

Safari® Books Online

Safari Books Online je digitalna biblioteka, koja vam omogućava da jednostavno pretražujete preko 7500 tehnoloških i kreativnih knjiga i video zapisa, kako biste mogli brzo da pronađete odgovore na vaša pitanja.

Ukoliko se pretplatite, možete da čitate sve stranice i pregledate sve video zapise u ovoj mrežno dostupnoj biblioteci. Možete da čitate knjige na svom mobilnom telefonu ili mobilnim uređajima. Pristupite novim naslovima pre nego što oni budu dostupni u štampanom obliku i imajte ekskluzivni pristup svim rukopisima koji su u fazi razvoja, odnosno ostavite poruku autorima. Iskopirajte primere iz knjiga, organizujte svoje omiljene materijale, preuzmite poglavlja, ozna-

čite ključne sekcije, kreirajte napomene, štampajte stranice, odnosno iskoristite razne druge funkcionalnosti koje će vam značajno uštedeti vreme.

O'Reilly Media je postavila ovu knjigu na Safari Books Online servis. Da biste imali pun pristup ovoj knjizi, kao i ostalim knjigama sa sličnom tematikom O'Reilly i ostalih izdavača, prijavite se potpuno besplatno na adresi <http://my.safaribooksonline.com>.

Kako da nas kontaktirate

Molimo vas da komentare i pitanja vezana za ovu knjigu šaljete izdavaču na sledeću adresu:

O'Reilly Media, Inc.

1005 Gravenstein Highway North

Sebastopol, CA 95472

800-998-9938 (za SAD ili Kanadu)

707-829-0515 (internationalno ili lokalno)

707-829-0104 (faks)

Postoji web prezentacija za ovu knjigu, gde su navedene greške, primeri i sve ostale dodatne informacije. Ovoj stranici možete da pristupite na adresi:

<http://www.oreilly.com/catalog/9780596804947>

Autori imaju svoju web prezentaciju na adresi:

<http://usingjoomlabook.com>

Da biste komentarisali ili postavljali tehnička pitanja o ovoj knjizi, šaljite poruku elektronske pošte na sledeću adresu, navodeći ISBN broj knjige (9780596804947):

bookquestions@oreilly.com

Više informacija o ovoj knjizi, konferencijama, centrima resursa i O'Reilly mreži možete pro-
naći na web prezentaciji koja se nalazi na adresi:

<http://www.oreilly.com>.

O tehničkim recenzentima

Viktor Drover (Victor Drover), profesor medicine i biohemije, zainteresovao se za razvoj web prezentacija u toku srednje škole i počeo je vrlo brzo nakon toga modifikovanje sistema za upravljanje sadržajem. Nakon učenja zasnovanog na greškama, Viktor je počeo kreiranje Joomla aplikacija, a sada upravlja web prodavnicom za prodavanje ekstenzija i web razvoj, koje se nalazi na adresama dev.anything-digital.com i myrugbysite.com. 2008. godine, Viktor je postao deo uređivačkog tima za Joomla Extensions Directory, gde se fokusira na politiku odlučivanja, evaluaciju ekstenzija i održavanje direktorijuma.

Ron Richards (Ron Richards) je IT konsultant sa preko 10 godina iskustva u primeni tehnologija za integraciju poslovnih aplikacija. Inženjer je za upravljanje telekomunikacijama, što je završio na DeVry univerzitetu. Predsednik je Embury Road Technologies kompanije, specijalizovane za internet poslovna rešenja. Ron živi u Kansas Sitiju (Kansas City), država Misuri (Missouri), sa svojom ženom Ritom, sinom i ćerkom.

O autorima

Ron Severdia je kreativni direktor u San Francisku. Upravlja je interaktivnim projektima brendiranja – od web stranica i identiteta brendova do interaktivnih kampanja – za klijente kao što su HP, Verizon, Electronic Arts, Yahoo!, Visa, Walmart.com i Apple. Prethodno je radio kao vodeći projektant, a zatim i kao kreativni direktor u kompanijama Young & Rubicam, DDB, Glow i Landor Associates. Ron tečno govori nekoliko jezika, a sedam godina radio je u Evropi, gde je dobio nekoliko nagrada za svoj kreativni rad. Vodi Kontent Design, kreativnu agenciju koja se specijalizovala u kreiranju branding rešenja zasnovanih na Joomla sistemu za upravljanje sadržajem.

Od 2006. godine Ron koristi Joomla sistem za upravljanje sadržajem, kako bi kreirao stranice za velike i male kompanije, uključujući i svetski poznati sajt za Citibank banku. Član je Joomla Leadership tima, a nedavno je kreirao novi izgled Joomla.org sajta.

Ronu se možete obratiti elektronskom poštom na adresi ron@usingjoomlabook.com.

Kenet Krouder (Kenneth Crowder) je član Joomla Leadership tima i deo je Joomla zajednice od njenog nastanka. Volontirao je danima kako bi pomogao ovaj projekat sa otvorenim kodom. Kenet je zvanje inženjera računarskih nauka stekao na Northwest Missouri State univerzitetu. U njegovom rezimeu nalaze se BIGSHOT, Hallmark.com i Sprint.

Kenet živi u Omahi, država Nebraska, sa svojom suprugom Mišel i dvoje predivne dece, Rilandom i Korinom. Želeo bi da zahvali Mišel za svu ljubav i podršku koju mu je pružila sve ove godine, a posebno u toku pisanja ove knjige. Želeo bi da se zahvali i svojim roditeljima, Rejmondu i Šeron, što su ga podržali u odluci da u svojoj šesnaestoj godini od ušteđevine kupi kompjuter, a ne automobil.

Kenetu se možete obratiti elektronskom poštom na adresi ken@usingjoomlabook.com.

Tehničke napomene o knjizi

Ptica koja se nalazi na naslovnoj strani ove knjige je bela roda (*Ciconia ciconia*). Na osnovu legende, za koju se veruje da vodi poreklo iz Nemačke, bele rode su simbol plodnosti i prosperiteta.

Bele rode, ptice dugih nogu, žive u Evropi, na Srednjem istoku i zapadnom delu centralne Azije i njihovo telo je najvećim delom bele boje, osim crnog perja na krilima. Kljun i noge su im crvene boje. Ništa osim veličine (mužjaci su neznatno veći od ženki) ne može se koristiti za razlikovanje polova.

Monogamni tokom sezone parenja, parovi zajedno prave gnezdo, iako je za pronalaženje materijala primarno odgovoran mužjak. Njihova gnezda su velika i obično su sastavljena od grančica, trave, busenja i papira. Oni često koriste jedno isto gnezdo nekoliko godina, dodajući novi materijal u svakoj sezoni parenja. Da bi označili završetak pravljenja gnezda, oni često dodaju grančicu sa listovima na jednoj od strana gnezda. Od srednjeg veka, bele rode počinju da grade svoja gnezda na strukturama koje su napravili ljudi, kao što su krovovi, dimnjaci i telefonski stubovi. Gnezda se mogu naći na drveću, a ponekad čak i na zemlji.

Ženke obično ležu tri do pet jaja. Oba roditelja su odgovorna za hranjenje mladunaca prvih osam ili devet meseci, nakon kojih mladunci napuštaju gnezdo i imaju mogućnost da se vrate u potrazi za hranom.

Njihova ishrana je veoma različita i uključuje žabe, ribe, zmije, guštere, kišne gliste, ljuskare, a ponekad čak i jaja i mlade ptica koje se gnezde na površini zemlje. Bele rode prate plen pogledom, tako da prilikom potrage oči i kljun usmeravaju ka podlozi. Nakon što identifikuju plen, pomeraju svoj vrat unazad, a zatim udaraju kljunom sve dok ne uhvate žrtvu.

U poslednjih 50 godina, njihova populacija je sve manja, posebno u zapadnoj Evropi. 1910. godine bilo je 500 parova u Holandiji, 1985. godine samo 5. Pesticidi i drenaža močvara su ograničili izvor njihove hrane.

Slika na korici je uzeta iz knjige Istorija prirode, čiji je autor Kasel. Font na korici je Adobe ITC Garamond.

Pregled Joomla sistema

Korišćenje sistema za upravljanje sadržajem: statički i dinamički pristup

Dugo je tradicionalan način kreiranja web stranica bio zasnovan na poznavanju običnog HTML koda. Svaki put kada je bilo neophodno izmeniti kod, web dizajneri su koristili alate kao što je Adobe Dreamweaver da bi ručno izvršili zadatke. Kada se radilo o manjim web prezentacijama, to je bio veoma jednostavan zadatak. Sada čak i najmanje prezentacije sadrže stotine stranica, a veće sadrže stotine hiljada stranica, pa je neophodno omogućiti efikasno upravljanje sadržajem. Zbog toga je neophodno koristiti sistem za upravljanje sadržajem.

Sistem za upravljanje sadržajem (eng. content management system, skraćeno CMS) ima brojne prednosti zbog svoje dinamičke strukture. Možete da jednostavno izmenite meni i da ta promena bude vidljiva u celoj vašoj prezentaciji – nezavisno od njene veličine. Vaš sadržaj (na primer, tekst, slike i ostalo) smešten je u bazi podataka, umesto u velikom broju statičkih HTML datoteka, što vam omogućava da restrukturirate sadržaj i promenite namenu svaki put kada vam je to neophodno. Sistem za upravljanje sadržajem, kao što je Joomla, sadrži veliki broj veoma moćnih funkcionalnosti, kao što su već ugrađene forme za kontakt i pretraživanje. Ovakav sistem olakšava timovima kolaborativan rad, kreiranje efikasnih tokova objavljivanja podataka, odnosno upravljanje dokumentima i digitalnim sadržajem.

Kratka istorija Joomla sistema za upravljanje sadržajem

2000. godine australijska kompanija Miro razvila je odgovarajući sistem za upravljanje sadržajem, poznat kao Mambo, a godinu dana kasnije omogućila je njegovo besplatno korišćenje pod GNU General Public licencom (GPL). Mambo je veoma brzo pridobio veliku javnu podršku i entuzijazam. Ali, 2005. godine osporavanje autorskih prava sa Mambo Steering Committee odborom dovelo je do toga da veliki broj originalnih članova Mambo tima napusti dalji razvoj. Rezultat toga je nova zvezda na nebu otvorenog koda (razvija se nova verzija izvornog koda u drugom pravcu) na osnovu Mambo koda, nazvana Joomla. Joomla, čiji naziv potiče od fonet-skog spelovanja reči „jumla” na jeziku Svahili (koja znači „sve zajedno”), u verziji 1.0 zva-

nično je objavljena 16. septembra 2005. godine. Prva verzija je bila prevashodno ribrending, uz ispravku nekoliko poznatih bagova, ali u naredne dve godine objavljeno je 14 verzija i dobijene su brojne nagrade vezane za softver sa otvorenim kodom.

21. januara 2008. godine zvanično je najavljena prva velika revizija Joomla sistema za upravljanje sadržajem: Joomla 1.5. To je bio izuzetan korak napred i tom prilikom su uvedene brojne nove funkcionalnosti u svet sistema za upravljanje sadržajem sa otvorenim kodom. Joomla je dobila nov API programski interfejs i postala je zaista internacionalni sistem za upravljanje sadržajem, sa podrškom za proširene skupove karaktera i jezike u kojima se piše zdesna ulevo.

Ovaj sistem za upravljanje sadržajem razvijao se korak po korak kada se radi o efikasnosti korišćenja, mogućnosti proširivanja i upravljanju šablonima – a tu je i inače superioran u odnosu na konkurenciju.

Jula 2009. godine Joomla Project najavio je restrukturiranje upravljanja u cilju povećanja produktivnosti i efikasnosti. Joomla Leadership Team zamenio je Core Team koji je originalno vodio projekat. Redefinisana je uloga tima koji vodi projekat, tako da je strukturiranje obavljeno oko zajednice koja je uključena u događaje, Google Summer of Code projekte i ostale aktivnosti. Ovaj, na neki način federativan pristup kreiranja tima, pokušaj je i da se poveća učešće zajednice u procesu razvoja umesto da se razvoj zasniva na maloj grupi kodera koji obavljaju najveći deo posla.

Zbog čega otvoreni kod i GPL licenca?

Ideja na kojoj se bazira softver sa otvorenim kodom je da se može potpuno besplatno koristiti, modifikovati, pa čak i prodavati nakon modifikovanja, i veoma je interesantna. Softver sa otvorenim kodom ne mora uvek biti i besplatan, ali korisnici kao što ste vi i ja imaju mogućnost da ga menjaju i poboljšavaju, čime se podstiču kreativnost i inovacije.

Joomla projekat je u potpunosti zasnovan na osobinama GNU GPL licence. Ne zato što je to najpopularnija licenca u svetu softvera sa otvorenim kodom, već vođe projekta smatraju da je neophodno omogućiti potpunu slobodu nezavisnim proizvođačima softvera i time ih podstaći da koriste ovu vrstu licence.

Na adresi <http://www.opensource.org> možete pronaći više informacija vezanih za Open Source inicijativu.

Na adresi <http://www.gnu.org/copyleft/gpl.html> Fondacije za besplatan softver (Free Software Foundation) možete pronaći više informacija o GNU GPL licenci.

Budućnost

2008. godine Joomla projekat je uputio poziv Joomla zajednici da definiše šta bi sve trebalo da se uključi u narednu verziju ovog sistema za upravljanje sadržajem. Članovi zajednice su tražili puno toga, od neznatnih poboljšanja do potpune kontrole pristupnih privilegija na nivou korisnika. Preko 50 funkcionalnosti i poboljšanja je prihvaćeno i uključeno u Joomla 1.6 verziju.

Trenutna stabilna verzija je Joomla 1.5. Međutim, Joomla 1.6 verzija je u fazi razvoja i cilj ove knjige je opisivanje funkcionalnosti i dodataka koji su vezani za Joomla 1.6 verziju. Time su u isti nivo postavljene ove trenutno postojeće verzije, a vama je omogućeno da utvrdite koja verzija na najbolji način odgovara vašim potrebama.

Joomla 1.0.x: Kraj životnog ciklusa

Prestanak razvoja Joomla 1.0.x verzija je najavljen za početak 2009. godine, a prestanak podrške za 22. jul 2009. godine. Ukoliko i dalje koristite neku od Joomla 1.0.x verzija, preporučujemo vam da izvršite migraciju na Joomla 1.5 ili Joomla 1.6 verziju kako biste bili aktuelni.

Pregled poglavlja

U ovom poglavlju prikazano je sledeće:

- Prednosti i nedostaci korišćenja sistema za upravljanje sadržajem
- Prošlost i budućnost Joomla sistema za upravljanje sadržajem
- Zbog čega je značajan softver sa otvorenim kodom i GPL licenca

U sledećem poglavlju opisano je sve ono što je neophodno da znate kako biste mogli da brzo instalirate i koristite Joomla sistem za upravljanje sadržajem.

Osnove korišćenja

Pošto ste se upoznali sa osnovnim podacima o Joomla projektu i Joomla sistemu za upravljanje sadržajem, pravi je trenutak da pređemo na praktičan rad. U ovom poglavlju naučićete ono što vam je neophodno da veoma brzo postavite i proverite svoju Joomla web prezentaciju. Opisamo vam opcije u instalacionom procesu i pomoći vam da izbegnete potencijalne probleme.

Brzi početak

Najjednostavniji način za postavljanje i izvršavanje web prezentacije je naručivanje web hosting naloga koji je već podešen – a to je i zahtev za ovo poglavlje (onda to ne bi ni bio brzi početak, zar ne?). Ukoliko ste korisnik srednjeg nivoa znanja koji želi da podesi Joomla sistem na svom lokalnom računaru, više informacija o tome kako da to učinite možete pronaći u Dodatku A. Instaliranje na lokalnom računaru vas lišava potrebe da nabavite domen i podesite hosting server.

Ukoliko nemate dobavljača hosting usluga, njih je veoma jednostavno naći na Internetu – njihov broj je praktično neograničen. Ali, vodite računa o tome da kada se radi o dobavljaču hosting usluga, najčešće dobijate onoliko koliko ste platili. Zbog toga napravite određeno istraživanje i pažljivo izaberite dobavljača. Da biste postigli najbolje rezultate, neophodno je da dobavljač hosting usluga nudi podršku za PHP 5.2 i novije verzije, odnosno MySQL 4.1 i novije verzije. Neophodno je i da registrujete domen – najveći broj web-hosting kompanija može vam pomoći prilikom podešavanja web-hosting naloga.

Većina kompanija koje nude deljivi hosting u svojoj ponudi ima kontrolni panel poznat pod nazivom cPanel. Pošto je naš zadatak da na najbrži mogući način postavimo Joomla web stranicu, u ovom poglavlju se navodi samo instaliranje Joomla sistema za upravljanje sadržajem korišćenjem Fantastico instalera koji je sastavni deo cPanel kontrolnog panela. Pre nego što naručite novi hosting servis, proverite kod svog dobavljača web-hosting usluga da li je na raspolaganju cPanel kontrolni panel. Ukoliko raspoloživa cPanel verzija ne uključuje Fantastico ili se ne koristi cPanel kontrolni panel, neophodno je da pristupite Dodatku A kako biste izabrali drugačiji instalacioni metod.

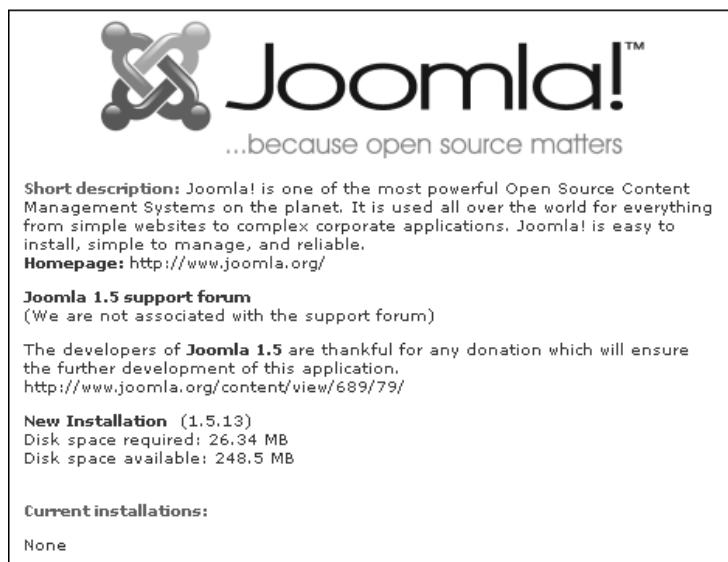
Preporučujemo da koristite FTP za postavljanje, instaliranje ili ažuriranje Joomla sistema za upravljanje sadržajem ukoliko dobavljač hosting usluga nema na raspolaganju najnoviju verziju. U Dodatku A možete pronaći dodatne informacije neophodne za izvršavanje prethodno pomenute procedure.

Instaliranje Joomla sistema za korišćenje Fantastico biblioteke skriptova

Instaliranje Joomla sistema za upravljanje sadržajem korišćenjem cPanel kontrolnog panela i Fantastico instalera je najjednostavniji i najbrži metod. Neophodno je da izvršite sledeće:

1. Pristupite cPanel kontrolnom panelu. To se obično postiže dodavanjem reči „cpanel” na kraju URL adrese vaše web prezentacije (kao što je adresa oblika <http://www.JoomlaPetCenter.com/cpanel> na slici 2.1).

Joomla 1.5

Slika 2.1 Fantastico uvodni ekran za Joomla 1.5

2. Pritisnite Fantastico ikonu. To je smajli ikonica, koja se nalazi u donjem delu cPanel stranice.
3. Sa leve strane, pritisnite Joomla 1.5. Ponekad Fantastico instaler nudi i mogućnost instaliranja više različitih verzija Joomla sistema za upravljanje sadržajem. Preporučujemo da uvek izaberete poslednju stabilnu verziju koja vam stoji na raspolaganju.
4. Sa desne strane pronađite link New Installation.

Neophodno je da prođe neko vreme kako bi ljudi koji prave Fantastico izmenili svoje skripte u cilju uključivanja novih verzija softvera. Na slici 2.1 prikazana je starija verzija Joomla sistema za upravljanje sadržajem. Ukoliko Fantastico instaler koji imate na raspolaganju ne sadrži najnoviju verziju, neophodno je da ga ažurirate nakon završetka procesa instaliranja. Više informacija o ažuriranju možete pronaći u Dodatku A.

5. Pritisnite New Installation link. Na slici 2.2 prikazana su neka polja koja je neophodno da ispunite.
6. Podesite sledeće instalacione opcije:

Install on domain (instaliranje na domenu)

Ovaj padajući meni vam omogućava da izaberete web prezentaciju za koju želite da instalirate Joomla sistem za upravljanje sadržajem. Tipično, postoji samo jedan domen u ovoj padajućoj listi.

Install in directory (instaliranje u direktorijumu)

Ukoliko vaša web prezentacija nije u određenom poddirektorijumu, ovo polje treba da ostavite prazno. Zavisno od vašeg hosting okruženja, vaša web prezentacija može se naći u specifičnom folderu, na primer `public_html`. Više informacija o tome možete dobiti od svog dobavljača hosting usluga.

Administrator username (korisničko ime administratora)

Podrazumevana vrednost treba da bude „admin”, iako možete da koristite šta god vi želite.

Password (šifra)

Unesite šifru koju želite da povežete sa korisničkim imenom administratora.

Admin email (vaša adresa elektronske pošte)

Adresa elektronske pošte koja će se koristiti za korisnika administratora

Admin full name (puno ime administratora)

Ime koje će se koristiti za korisnika administratora

Site name (naziv stranice)

Naziv stranice se pojavljuje na velikom broju mesta. Treba da bude isti kao i naziv vašeg domena, ali i ne mora ukoliko tako vi želite.

Install Sample Data? (instaliranje probnih podataka?)

Ovu opciju selektujte za sada. Ona je detaljnije opisana kasnije u toku ovog poglavlja.

7. Pritisnite Install Joomla 1.5. Fantastico instalator će instalirati Joomla sistem za upravljanje sadržajem na vašem web serveru.
8. Pritisnite Finish Installation.

Možda vam se čini da se procedura sastoji od velikog broja koraka, ali Fantastico instalator je obavio celokupan posao umesto vas. Jeste li pogledali svoju stranicu? Ukoliko jeste, ona bi trebalo da izgleda onako kako je prikazano na slici 2.3.

Pravi je trenutak da napravite pauzu u čitanju ove knjige i da nekoliko minuta provedete u upoznavanju sa vašom novom web prezentacijom.

Ukoliko je neophodno da zamenite verziju Fantastico instalera novijom dostupnom verzijom, neophodno je da preuzmete najnoviju verziju Joomla sistema za upravljanje sadržajem koja se nalazi na adresi <http://www.joomla.org/download.html>. Ukoliko je instalirana najnovija stabilna verzija Fantastico instalera, možete da pređete na naredni odeljak posvećen sistemskim zahtevima.

Install Joomla 1.5 (1/3)

Installation location

Install on domain

Install in directory

Leave empty to install in the root directory of the domain (access example: <http://domain/>).

Enter only the directory name to install in a directory (for <http://domain/Name/> enter **name** only). This directory SHOULD NOT exist, it will be automatically created!

Admin access data

Administrator-username (you need this to enter the protected admin area)

Password (you need this to enter the protected admin area)

Base configuration

Admin e-mail (your email address)

Admin full name

Site name

Install Sample Data?

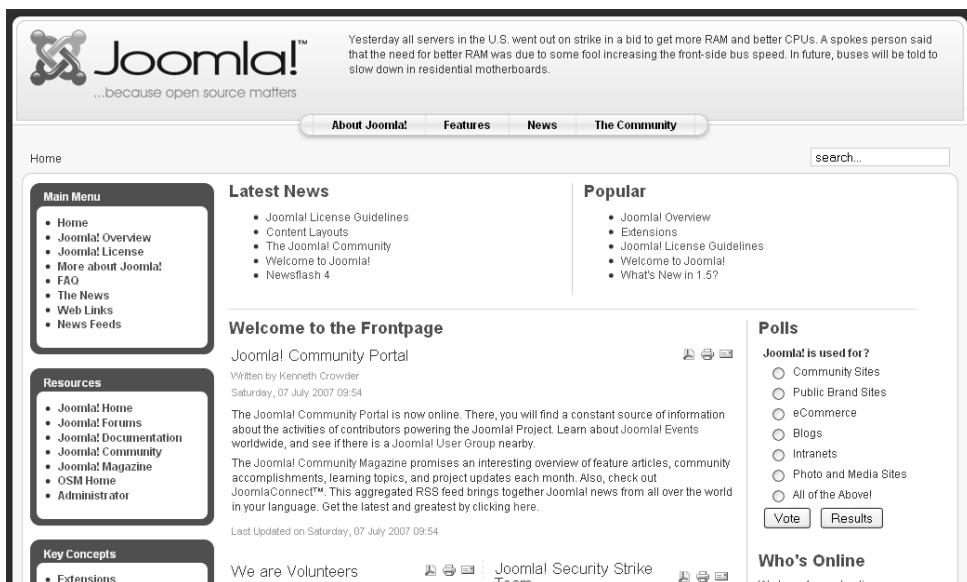
Slika 2.2 Instalacione opcije u Fantastico instaleru

Sistemska zahteva

Ukoliko ste koristili Fantastico prilikom instaliranja najnovije stabilne verzije Joomla 1.5 sistema za upravljanje sadržajem, već ispunjavate osnovne zahteve za izvršavanje Joomla sistema, tako da možete da pređete na sledeći odeljak.

Pošto je Joomla napisana korišćenjem PHP jezika, ima smisla da instalirate i PHP. Trenutno, preporučujemo verziju PHP 5.2 ili noviju. Joomla sistem za upravljanje sadržajem će funkcionisati ispravno sa verzijama PHP 4 i novijim, ali je PHP 4 dostigao kraj životnog veka, tako da je preporučljivo da svi koji ga koriste pređu na PHP 5 verziju. PHP se može preuzeti sa web prezentacije koja se nalazi na adresi <http://www.php.net>.

MySQL je veoma popularna baza podataka, koju Joomla sistem za upravljanje sadržajem koristi za skladištenje svih dinamičkih podataka. Preporučujemo da koristite MySQL verziju 4.1.x, ili noviju. U toku pisanja ove knjige, Joomla sistem za upravljanje sadržajem nije bio kompatibilan sa MySQL 6.x verzijama. MySQL možete preuzeti sa web prezentacije koja se nalazi na adresi <http://www.mysql.com>.

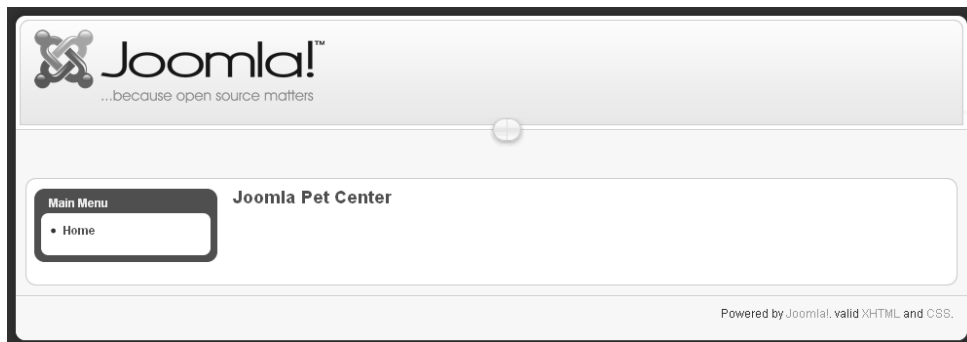
Slika 2.3 Joomla 1.5 početna stranica i probni sadržaj

Iako Joomla sistem za upravljanje sadržajem može da se izvršava na IIS 6 i 7, preporučuje se da koristite Apache kao web server. Neophodno je da proverite da li su sledeći Apache moduli instalirani, kako bi Joomla sistem mogao ispravno da funkcioniše: mod_mysql, mod_xml i mod_zlib. Apache server se može preuzeti sa web prezentacije koja se nalazi na adresi <http://www.apache.org>.

Podšavanje web okruženja od početka nije najjednostavniji način da početnik startuje sa korišćenjem Joomla sistema za upravljanje sadržajem. Ukoliko želite da isprobate Joomla sistem na svom lokalnom računaru, ne morate da preuzimate i instalirate svaki pojedinačni paket. U Dodatku A možete pronaći dodatne informacije vezane za instaliranje i korišćenje sveobuhvatne Apache distribucije poznate pod nazivom XAMPP (ukoliko koristite Windows operativni sistem) i MAMP (ukoliko koristite Mac OS X operativni sistem).

Dodavati ili ne probni sadržaj

U toku prethodno opisanog procesa instaliranja možete da ne izaberete opciju „Install Sample Data?”. To znači da probni podaci neće biti instalirani u toku instaliranja Joomla sistema za upravljanje sadržajem (napredni korisnici mogu da podese sample_data.sql datoteku, koja se nalazi u instalacionom direktorijumu, ali to nije ono što će činiti oni sa slabijim srcem), kako bi vaša web prezentacija sadržala menije, stranice, module i sve ostalo što je neophodno da bi bila potpuno funkcionalna. Da biste primetili vizuelnu razliku, uporedite sliku 2.3, koja sadrži probne podatke, sa slikom 2.4, koja ne sadrži probne podatke. Ukoliko ste Joomla početnik, preporučujemo vam da učitate probne podatke. Oni vam mogu biti od pomoći prilikom razumevanja postupka podešavanja vaše sopstvene stranice.

Slika 2.4 Joomla 1.5 frontend bez probnih podataka

Osnovna terminologija

U radu sa svakom novom tehnologijom, upoznavanje sa terminologijom može biti veoma frustrirajući proces. U ovom odeljku ćemo vam objasniti neke termine koji se koriste u ovoj knjizi.

Ono što vidi korisnik i ono što vidi administrator

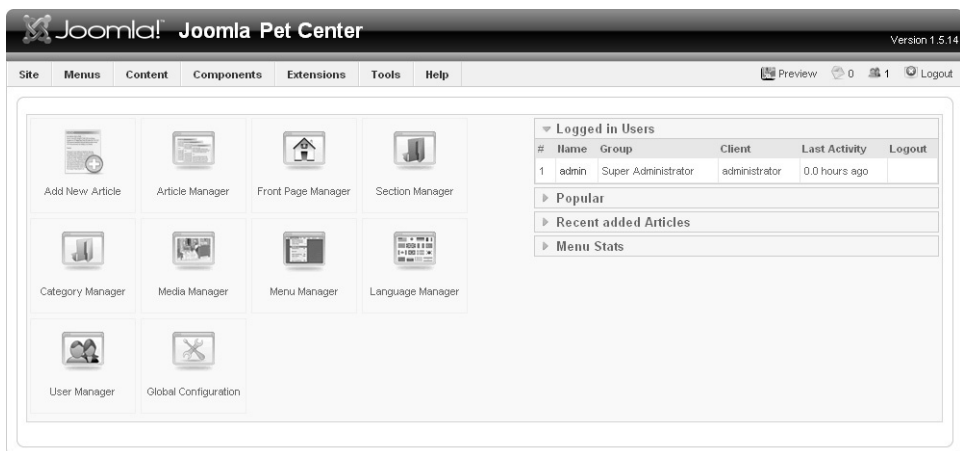
Ukoliko do sada niste koristili Joomla sistem za upravljanje sadržajem, brzo ćete naučiti šta je frontend, a šta je backend. Ovo je jedan veoma jednostavan koncept. Frontend je ono što posetioci vide prilikom pristupanja vašoj web prezentaciji. Međutim, administratori stranice će imati pristup kontrolnom panelu, koji mogu koristiti za kreiranje i upravljanje web prezentacijom. To se obično naziva backend, a ponekad se označava sa Administrator Backend.

Ono što vidi korisnik i ono što vidi administrator su dve suprotne strane medalje. Da biste shvatili kako izgleda frontend, možete ponovo da pogledate sliku 2.3. Da biste shvatili šta vidi administrator, pogledajte sliku 2.5.

Ekstenzije

Kao i najveći broj modernih sistema za upravljanje sadržajem, i Joomla vam omogućava da instalirate dodatke kojima se proširuju osnovne funkcionalnosti. U Joomla sistemu za upravljanje sadržajem korisnici mogu da prošire funkcionalnost dodavanjem shopping cart funkcionalnosti, diskusionog foruma, kalendara događaja i još mnogo toga. Ovi dodatni elementi se obično nazivaju ekstenzije.

Postoji pet osnovnih tipova ekstenzija, a to su: komponente, moduli, plug-in dodaci, šabloni i jezici. Svaka od prethodno navedenih ekstenzija interaguje sa Joomla sistemom za upravljanje sadržajem na jedinstven način i pruža izuzetnu fleksibilnost sa kojom se susreće korisnik u frontend delu vaše web prezentacije. Svaki tip ekstenzije ukratko je opisan u daljem tekstu, a detaljniji opis možete pronaći u poglavljima koje slede.

Slika 2.5 Joomla 1.5 backend

Komponente

Ovo su obično najmoćniji od svih tipova ekstenzija. Locirani su u glavnom delu stranice i predstavljaju aplikacije koje se izvršavaju u okviru Joomla web prezentacije. Primeri komponenti su diskusioni forum, kalendar, forma za kontakt, pa čak i prikazivanje jednostavnog članka sa tekstom. Svaka stranica u okviru Joomla web prezentacije mora da učitava bar jednu komponentu.

Moduli

Ukoliko svoje web stranice tretirate tako da se sastoje od blokova ili zona, najveći broj tih blokova koji egzistira izvan oblasti glavne stranice definisan je modulima. Ukoliko ponovo pogledate sliku 2.3, na njoj ćete primetiti veliki broj modula. Modul može da prikazuje meni, može da prikazuje broj elemenata koje ste do sada izabrali za naručivanje, da slučajno prikazuje odgovarajući članak ili da od korisnika zahteva određenu informaciju. Potoji beskonačno mnogo mogućnosti za upotrebu modula. Moduli su opcione ekstenzije vezane za deo prezentacije koju vide korisnici, ali su veoma korisni.

Plug-in dodaci

Plug-in dodaci su mnogo vredniji od onoga što se za njih daje. Ukratko, oni obrađuju informacije vezane za web stranicu prilikom njenog učitavanja, a mogu da urade sve od pretraživanja vašeg sadržaja do maskiranja adresa elektronske pošte koje detektuju u cilju zaštite od programa koji prikupljaju te adrese za slanje uznemiravajućih poruka. Plug-in dodaci su opcione ekstenzije vezane za deo prezentacije koju vide korisnici, ali su veoma korisni.

Šabloni

Iako većina korisnika ne smatra da su šabloni ekstenzije, oni se klasifikuju kao takvi. Šablone možete smatrati temama ili skinovima. Joomla sistem za upravljanje sadržajem omogućava veoma jednostavnu izmenu šablona na celoj vašoj web prezentaciji, a šablone možete koristiti i na pojedinačnim web stranicama. Svaka stranica na Joomla web prezentaciji mora da koristi makar jedan šablon.

Jezici

Joomla je zaista internacionalan sistem za upravljanje sadržajem, koji koriste ljudi širom sveta. Na primer, ukoliko živite u Holandiji, verovatno ćete koristiti Joomla interfejs napisan na holandskom jeziku. Korišćenjem preвода na holandski jezik, ovaj postupak se svodi na nekoliko kliktanja tastera miša. Svaka stranica u okviru Joomla prezentacije mora da koristi makar jedan jezik.

Sadržaj prezentacije

Kao i u drugim sistemima za upravljanje sadržajem, sadržaj je informacija koja se prikazuje na vašoj web prezentaciji. Postoji nekoliko različitih tipova sadržaja koji mogu da se prikazuju na vašoj web prezentaciji, kao što su članci, fotografije, događaji koji se prikazuju na kalendaru, stavke u vašoj elektronskoj korpi i još mnogo toga.

Sekcije, kategorije i članci

Najčešći tip sadržaja u podrazumevanoj Joomla instalaciji jesu članci. Članci su organizovani u okviru specifične hijerarhije koja se sastoji od dva nivoa, a to su sekcije i kategorije. Kategorije se koriste za grupisanje međusobno povezanih članaka, dok se sekcije koriste za grupisanje povezanih kategorija.

Većinu novih Joomla korisnika koncept članaka, kategorija i sekcija može prilično da zbuni. Da bi bilo jasnije, web prezentacija može da se tretira kao neka vrsta ormara. Fioke u tom ormanu su sekcije. Fascikle u fiokama su kategorije. Pojedinačni papiri u samim fasciklama su članci. Možete da imate veći broj članaka u jednoj istoj kategoriji. Takođe, možete da imate više kategorija u jednoj sekciji. Na slici 2.6 prikazana je vizuelna reprezentacija prethodno opisane analogije.

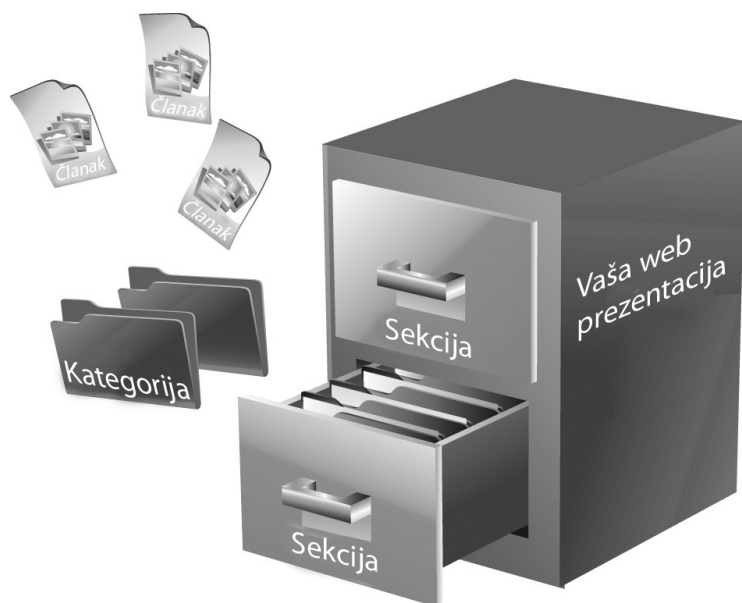
Pošto sada imate predstavu o Joomla sistemu za upravljanje sadržajem i pošto ste ga uspešno instalirali (nadamo se da je tako), neophodno je da se upoznate sa osnovnim elementima administratorskog dela ovog sistema.

Pregled poglavlja

U ovom poglavlju prikazano je sledeće:

- Kako da na najbrži mogući način postavite i isprobate svoju Joomla prezentaciju
- Osnovna Joomla terminologija

U narednom poglavlju dat je prikaz administratorskog dela Joomla sistema, koji se obično naziva Administrator Backend.

Slika 2.6 Razumevanje sekcija, kategorija i članaka

Pregled administratorskog panela

U svakom dobrom sistemu za upravljanje sadržajem, administratorski deo je mesto gde počinje magija. U Joomla sistemu za upravljanje sadržajem ovaj deo se naziva *Administrator Backend* i omogućava administratorima web prezentacije da kreiraju i održavaju veoma rubostnu web prezentaciju. U ovom poglavlju prikazani su Control Panel, Menu i Administrator Module regioni administratorskog panela. U narednim poglavljima detaljnije su opisani ovi regioni. Ukoliko u Poglavlju 2 niste išli kraćim putem, možete da pogledate sliku 3.1, na kojoj se mogu primetiti različite oblasti koje su opisane u ovom poglavlju.

Slika 3.1 Joomla 1.5 administratorski panel

Ukoliko ste instalirali Joomla sistem za upravljanje sadržajem, možete da pristupite i pregledate sopstveni administratorski kontrolni panel, koji se nalazi na adresi <http://www.<VašaStranica>.com/administrator> (ne zaboravite da tekst <VašaStranica> zamenite URL adresom vaše stranice).

Kontrolni panel

Kontrolni panel je zapravo početna stranica za administratora. On predstavlja polaznu tačku iz koje ćete kreirati i održavati svoju web prezentaciju. Velike ikone u centralnom delu ekrana vam obezbeđuju prečice za najčešće korišćene oblasti u Joomla okruženju. Na slici 3.1 prikazane su ikone u kontrolnom panelu, koje ćete koristiti ukoliko ste logovani kao Super Administrator. Zavisno od toga da li ste prijavljeni na sistem kao Manager, Administrator ili Super Administrator (u Poglavlju 12 možete pronaći detaljan opis različitih tipova nivoa korisnika), na ekranu će se prikazivati manje ili više ikona.

Ikone vam omogućavaju da veoma brzo pristupate sledećim oblastima:

Add New Article

Prtiskanjem ove ikone pristupate stranici za dodavanje novog članka. Isto možete postići selektovanjem `article manager→new`.

Article Manager

Article Manager prikazuje listu svih članaka koje ste vi ili neki drugi korisnici kreirali u Joomla sistemu. Možete da dodajete, ažurirate ili uklanjate članke u okviru ovog ekrana.

Front Page Manager (upravljanje korisničkom stranom)

Front Page Manager prikazuje sve članke koji su označeni za prikazivanje na stranici koju vide korisnici vaše web prezentacije.

Section Manager

Dodavanje, ažuriranje i uklanjanje sekcija se odvija u Section Manager prozoru.

Category Manager

Dodavanje, ažuriranje i uklanjanje kategorija se odvija u Category Manager prozoru.

Media Manager

Media Manager vam omogućava da postavite datoteke u Joomla prezentaciju. Možete postavljati slike, dokumente, video zapise, audio datoteke i slično. Nakon što postavite datoteku, možete je ugraditi i pristupati joj iz različitih delova sistema za upravljanje sadržajem.

Menu Manager

Koristi se prevashodno za definisanje novih stavki menija; međutim, može se koristiti i za kreiranje novih menija.

Language Manager

Ukoliko engleski jezik nije glavni jezik vaše web prezentacije ili ukoliko želite da razvijate web prezentaciju na nekom drugom jeziku, možete da koristite Language Manager kako biste izmenili podrazumevani jezik za stranice koje vide korisnici, koje koriste administratori ili za sistem u celini. Možete čak i pojedinačnom korisniku da omogućite da samostalno bira jezik koji će koristiti.

Inicijalno, engleski je jedini raspoloživi jezik, ali postoji podrška i za druge jezike, koja se može besplatno preuzeti i instalirati u Joomla sistemu za upravljanje sadržajem. Joomla Translation Working Group prevela je osnovne jezičke datoteke Joomla sistema u više od 60 svetskih jezika. Njih možete preuzeti sa stranice koja se nalazi na adresi <http://joomla-code.org/gf/project/jtranslation>.

User Manager

User Manager vam omogućava da upravljate korisničkim nalogima.

Global Configuration

Veliki broj podešavanja Joomla okruženja na visokom nivou može se obaviti u okviru Global Configuration prozora.

Iako su administratorski moduli tehnički gledano deo kontrolnog panela, o njima će biti više reči u odeljku „Administratorski moduli”, na strani 22.

Administratorski meniji

Meni koji se nalazi u gornjem delu administratorskog kontrolnog panela služi za pristupanje gotovo svim oblastima u administratorskom delu Joomla sistema za upravljanje sadržajem. Kao kontrolni panel, korisnička grupa utvrđuje koji korisnici imaju privilegije za korišćenje odgovarajuće stavke menija.

Site padajući meni

Site padajući meni, prikazan na slici 3.2, sadrži linkove na stranice koje pojednostavljaju upravljanje korisnicima, medijalnim datotekama i konfiguracionim podešavanjima.

Control Panel

Omogućava pristup prethodno opisanom kontrolnom panelu.

User Manager

User Manager vam omogućava da upravljate korisničkim nalogima

Media Manager

Media Manager vam omogućava da postavljate datoteke u Joomla sistem. Možete postavljati slike, dokumente, video zapise, audio datoteke i slično. Nakon što ih postavite, možete ih ugraditi u stranice i pristupati im sa različitih mesta u okviru sistema za upravljanje sadržajem.

Global Configuration

Veliki broj podešavanja Joomla okruženja na visokom nivou može se obaviti u okviru Global Configuration prozora.

Logout

Ova stavka vam omogućava da napustite administratorski deo Joomla sistema.

Site	Menus	Cont
	Control Panel	
	User Manager	
	Media Manager	
	Global Configuration	
	Logout	

Slika 3.2 Site padajući meni

Menus padajući meni

Menus padajući meni vam omogućava da pristupate stranicama u kojima imate mogućnost da dodajete, ažurirate i uklanjate menije i stavke menija. Na slici 3.3 prikazan je Menus padajući meni onako kako on izgleda ukoliko nisu učitani probni podaci. Ukoliko učitate probne podatke prilikom instaliranja sistema, videćete i ostale menije ispod glavnog menija.

Menu Manager

Menu Manager je deo sistema u kome dodajete, ažurirate i uklanjate menije.

Menu Trash

Uklonjene stavke menija postavljaju se u Menu Trash. Vi možete ovo da smatrate nekom vrstom recycle bin kantice za stavke menija.

Main Menu

Kao što možete da zaključite na osnovu naziva, Main Menu predstavlja naziv glavnog menija koji se prikazuje u korisničkom delu sistema. Pritiskanjem Main Menu stavke u padajućem meniju, imate mogućnost da dodajete, ažurirate i uklanjate stavke menija. Ukoliko želite da imate više od jednog menija, svi meniji biće prikazani posebno u okviru Menus padajuće liste.

Menus	Content
	Menu Manager
	Menu Trash
	Main Menu *

Slika 3.3 Menus padajući meni

Content padajući meni

Može se reći da je sadržaj srce svakog sistema za upravljanje sadržajem. Content padajući meni, prikazan na slici 3.4, omogućava vam da pristupate svim osnovnim delovima Joomla sistema u cilju jednostavnijeg upravljanja člancima, kao i hijerarhijskom strukturom stranice. Drugim tipovima sadržaja, kao što su događaji, fotografije i kontakti, upravlja se pomoću Component stavke menija (videti naredni odeljak):

Article Manager

Article Manager prikazuje listu svih članaka koji su kreirani u Joomla sistemu, bilo da ste ih kreirali vi ili neki drugi korisnik. Vi takođe možete da dodajete, ažurirate i uklanjate članke u okviru ovog prozora.

Article Trash

Uklonjeni članci postavljaju se u Article Trash. Ovo možete da smatrate nekom vrstom recycle bin kantice za vaše članke.

Section Manager

Dodavanje, ažuriranje i uklanjanje sekcija se obavlja u okviru Section Manager prozora.

Category Manager

Dodavanje, ažuriranje i uklanjanje kategorija se obavlja u okviru Category Manager.

Front Page Manager

U ovom prozoru prikazuju se svi članci koje ste definisali da se prikazuju na stranici koju vide korisnici vaše web prezentacije.

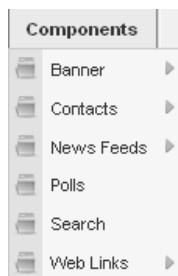

Content	Component
	Article Manager
	Article Trash
	Section Manager
	Category Manager
	Front Page Manager

Slika 3.4 Content padajući meni

Components padajući meni

Components padajući meni prikazuje sve instalirane komponente. Na slici 3.5 prikazane su komponente koje su ugrađene u Joomla sistem za upravljanje sadržajem. O ovim komponentama više informacija možete pronaći u Poglavlju 8. Sve dodatne komponente koje samostalno instalirate takođe će se prikazivati u ovom padajućem meniju.

Slika 3.5 Components padajući meni

Extensions padajući meni

Extensions padajući meni, prikazan na slici 3.6, sadrži linkove za instaliranje i upravljanje dodatnim ekstenzijama – modulima, plug-in dodacima, šablonima i jezicima.

Install/Uninstall

Koristi se prilikom instaliranja i deinstaliranja ekstenzija.

Module Manager

Instance instaliranih modula dodajete, ažurirate i uklanjate u okviru ovog menija. Takođe, možete da ih pomerate i preuređujete.

Plugin Manager

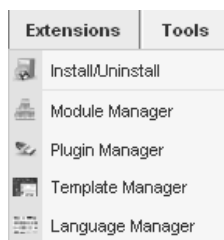
Plugin Manager vam omogućava da konfigurirate instalirane plug-in dodatke. Opcije uključuju omogućavanje, onemogućavanje, definisanje redosleda izvršavanja i definisanje nivoa pristupa.

Template Manager

Imate mogućnost da menjate izgled vaše web prezentacije u celini ili nekih specifičnih stranica. Takođe možete i da modifikujete šablone koje ste prethodno instalirali.

Language Manager

Ukoliko ste instalirali neke druge jezike, ovo je mesto gde možete da promenite podrazumevani jezik i postavite onaj koji vi želite.

Slika 3.6 Extensions padajući meni

Tools padajući meni

Tools padajući meni, prikazan na slici 3.7, sadrži niz elemenata koji su značajni za Joomla sistem za upravljanje sadržajem, a koji se ne nalaze na drugim mestima:

Read Message

Očitavanje privatnih internih poruka koje su poslate vama.

Write Message

Kreiranje privatne interne poruke i slanje drugom korisniku koji ima mogućnost pristupa administratorskom delu vaše web prezentacije.

Mass Mail

Mass Mail obezbeđuje jednostavno slanje poruke elektronskom poštom svim vašim korisnicima ili samo specifičnoj grupi korisnika.

Global Check-in

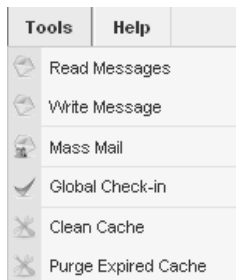
Stavke koje su deselektovane (ali nikada nisu ponovo selektovane) ne mogu se editovati od strane drugih korisnika. Global Check-in vam omogućava da sve stavke ponovo selektujete

Clear Cache

Clear Cache stavka vam omogućava upravo ono što i sam naziv definiše — briše se keš vaše web prezentacije.

Purge Expired Cache

Purging Expired Cache vam omogućava da iz keša uklonite sve one datoteke koje nisu ažurne.

Slika 3.7 Tools padajući meni

Help padajući meni

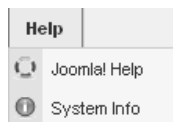
Help padajući meni, prikazan na slici 3.8, obezbeđuje vam pristup datotekama iz sistema pomoći i sistemskim informacijama:

Joomla! Help

Pristupate internom vodiču za Joomla sistem za upravljanje sadržajem.

System Info

System Info sadrži informacije o podešavanjima servera i ključne informacije vezane za Joomla sistem za upravljanje datotekama. Najviše koristi ćete imati onda kada se javne određeni problemi, koji mogu izazvati da vaš server ne može da se podese tako da se Joomla sistem efikasno izvršava.

Slika 3.8 Help padajući meni

Administratorki moduli

Administratorski moduli su locirani na desnoj strani kontrolnog panela, kao što je prikazano na slici 3.9. Na osnovu incijalnih podešavanja, moduli Logged in Users, Popular, Recent added Articles i Menu Stats instalirani su i omogućeni za sve korisnike koji imaju pristup administratorskom delu vaše stranice:

Logged in Users

Omogućava vam prikazivanje liste svih korisnika koji su trenutno prijavljeni na vašoj web prezentaciji. Vi možete da vidite i da li su poslednji put pristupili sistemu ili da ih odjavite sa sistema.

Popular

Popular modul prikazuje 10 najpopularnijih članaka, zajedno sa brojem pristupa svakom pojedinačnom članku.

Recent added Articles

Recent added Articles modul prikazuje 10 najnovijih članaka koji su dodati u sistem, zajedno sa datumom kada su oni kreirani i nazivom njihovog autora.

Menu Stats

Jednostavno, ali korisno, Menu Stats modul prikazuje sve menije zajedno sa stavkama koje ti meniji sadrže.

A screenshot of the Joomla! administrator interface. It shows a 'Logged in Users' table with columns for ID, Name, Group, Client, Last Activity, and Logout. Below the table are buttons for 'Popular', 'Recent added Articles', and 'Menu Stats'.

Slika 3.9 Administratorski moduli

Glavna paleta sa alatcima

U gornjoj desnoj oblasti administratorskog dela vŕe web prezentacije primetićete paletu sa alatcima (izuzetak je glavni kontrolni panel). Gornja paleta sa alatcima (prikazana na slici 3.10) sadrži tastere kao Ŗto su Save, Edit i Trash, a izvrŖava i niz drugih funkcija zavisno od oblasti u administratorskom delu u kojoj se trenutno nalazite. U ovoj knjizi ćete ĉesto koristiti elemente gornje palete sa alatcima, tako da je dobra ideja da se detaljnije upoznate sa njima.

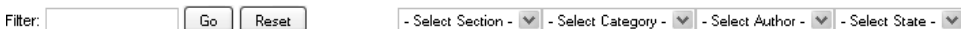
Slika 3.10 Article Manager paleta sa alatcima

Filtriranje i prikazivanje ĉlanaka

Ukoliko imate veliki broj ĉlanaka, pronalaŖenje specifiĉnog ĉlanka moŖe da bude veoma teŖko bez filtriranja. Filteri se nalaze na vrhu liste ĉlanaka u Article Manager prozoru, kao Ŗto je prikazano na slici 3.11. Ćlanke moŖete da filtrirate na jedan od dva naĉina:

Unosom reĉi koja se nalazi u naslovu ĉlanka u Filter polju koje se nalazi na levoj strani i pritiskanjem tastera Go.

Selektovanjem jednog ili viŖe elemenata u padajućim menijima u cilju filtriranja ĉlanaka na osnovu sekcije, kategorije, autora ili stanja.

Slika 3.11 Article Manager filteri

Nakon Ŗto to uradite, moŖete da resetujete filtere pritiskanjem Reset tastera. Filteri su raspoloŖivi i u okviru stavki Category Manager, Section Manager, Front Page Manager, Menu Item Manager, Module Manager i Plugin Manager. Brojne komponente koriste filtere za podeŖavanje naĉina prikazivanja ili za lociranje specifiĉnih elemenata.

Pregled poglavlja

U ovom poglavlju dat je prikaz Administrator Backend dela Joomla! sistema za upravljanje sadrŖajem, uz poseban naglasak na:

- Kontrolni panel kao poĉetnu taĉku za pristupanje ostalim delovima sistema za upravljanje
- Glavni meni
- Administratorske module i informacije koje oni prikazuju

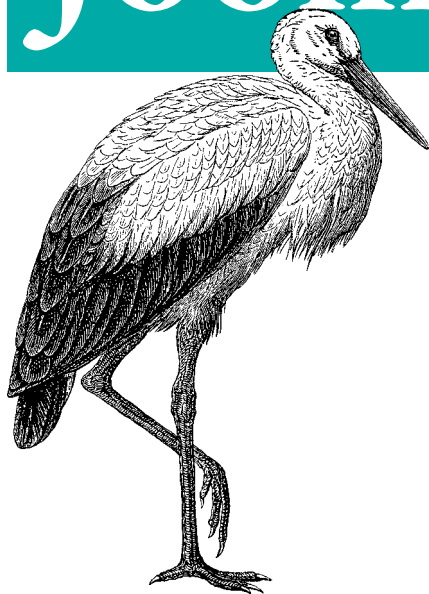
- Glavnu paletu sa alatkama
- Na koji način se filtriraju članci

U narednom poglavlju posebna pažnja posvećena je veoma značajnoj komponenti administratorskog dela Joomla sistema: globalnom konfigurisanju.

Kreiranje močnih i efikasnih sajtova

Uključuje
Joomla 1.6

Joomla

 kompjuter
biblioteka

O'REILLY®

Ron Severdia i Kenet Krouder
Predgovor Luis Lendri

Ukoliko ste povezani na internet,
kliknite link <http://bit.ly/6DAIr9>
i naručite knjigu.